

gospodarske, obertniške in narodne.



Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 26. januarja 1859.

Kaj storiti, da hiše niso vlažne.

(Dalje.)

Da mokrota iz tal ne stopi v zidovje.

Najlože se to doseže s tem, da se dva cegla ali trije, z dobrim cementom *) zamazani, položé na podzidje (Grundmauer). Če je le cegel in cement dober, pomaga to skor vselej.

Poslednji čas so tudi nekoliko podzidja naravnost v asfalt ali zemeljsko smolo postavili in so res vlago tako od zidovja odvernil.

V Holandii imajo navado, da pokladajo majhne pa močne šipe nad podzidje, in na teh zidajo potem naprej.

V severni Ameriki že zdavnej na podzidje, kadar je 2 do 3 čevlje od tal, pokladajo svinčenih platnic in na teh platnicah potem zidajo naprej.

Naprava hišnih tal.

Razun tega, da se gleda na zemljo, kamor se ima hiša postaviti, se mora pa tudi skerbeti, da so notranje ali hišne tla dosti višje od unanjih tal, in da je hiša tako napravljena, da jo more zrak (ljaht) dovelj preprihati. Dostojnega prepriha je treba, da je stanovališče zdravo in suho.

Pravijo, da je vselej dosti, da so hišne tla le za pol-drugi čevelj nad unanjimi tlami. To je napčna misel! Če je hiša na globoki in mokri zemlji, je še 3 ali 4 čevlje premalo. Če je hiša na skali in na kakem griču, s kterege se lahko mokrota odteka, je pa že 1 čevelj dosti, da so notranje tla višje od unanjih. Vselej je tedaj treba na kraj gledati, kamor ima hiša priti. Če se ima hiša blizo vode zidati, je pri tem, kako visoko se imajo hišne tla vzdigniti, pa spet na to gledati: ali voda poleg hiše stoji ali teče. Če voda stoji, bo poslopju dosti več vlage dajala kakor tekoča voda. Če že ni drugač, da mora hiša blizo kake stoječe vode priti, saj spodnjih izb nikoli ne rabite za spavnice in prebivališče! Tekoča voda, ker celo okolico sapa bolj preprihuje, nikoli ne dela tako vlažnih hiš kakor stoječa, če se le spodnji zid tako napravi, kakor smo ravno pred povedali.

Da velike drevesa pred oknji, visoko gromovje, terte na brajdah itd. ponoči skor toliko mokrote iz sebe izpuhtijo, kolikor so je podnevi na-se potegnile, je znano; ker pa tudi senca delajo, napravljajo že za tega voljo nekoliko vlage. Sploh naj bo vsako drevje in gromovje toliko od hiše, da na tla okoli hiše more sonce posijati. Najbolje je kaka dva čevlja širok kamniten tlak okoli hiše, ki toliko visi, da kapnica in vsaka druga mokrota lahko odteka.

Kjer hiša na kakem bregu stoji, za katerem je hrib, ali da hrib celó od treh strani obdaja poslopje, tam je treba, da je med hišo in med hribom ali skalo toliko

*) Cement ali vodno ali hidravlično apno se v več krajih lahko kupi; naredi se pa tudi lahko, ako se v prav drobni prah zmleta kremenica z nekoliko apna žari, zmes ta potem še enkrat v prah zmelje in čistega apna pridene.

prostora, da vlaga brega ali skale ne more do hišnega zidovja, in da je dosti prepriha. Če je hrib ali skala za hišo okoli 5 čevljev visoka, je dosti, če je pol čevlja prostora vmes, in po ti primeri več. Vendar je vselej dobro, če je prostor vmes saj tolikšen, da človek more skozi iti in če je treba, pometati; tudi je dobro, da so tla na tem prostoru enmalo nagnjene, da se mokrota lahko odteka.

Hrami ali keldri pod hišo naj se napravijo vselej tako visoki, da jih podzemeljska voda ne doseže; nikoli pa naj hrami ne bojo spavnice ali prebivališče. Tudi naj se vselej obokajo ali velbajo, ne pa, da bi se le stropnice iz dil naredile, sicer so tla tiste stanice, ki je nad hramom, vselej merzle; obokan ali velban hram pa naredí hišo gorko in odvraca mraz, ki je zdravju škodljiv.

Vselej je spodnja hiša bolj suha, če je pod poslopjem dobro napravljen hram ali kelder.

(Dalje sledi.)

Gospodarska skušnja.

(Kako slavni Francoz Boussingault popisuje gnojnišče). „Nekteri ljudje že nos zavišejo, če jim kdo le od gnoja kaj zine; čuda, da nesó še kos kruha v usta, ker je — na gnoji izrastel!“ Tako govori slavni kemikar v svojih bukvicah, ki jih je ravno pod imenom „Gnojna jama“ (la fosse à fumier) na svetlo dal. Marsiktero gorko pa pové tudi kmetovavcom, ki še zmiraj ne vejo, kaj je gnoj. „Kar od marsiktere stvari veljá — pravi Boussingault — veljá tudi od gnoja: kdor si ga ohrani, ta si ga napravlja. Kdor skerbi, da mu iz gnoja ne uide polovica smerdljivih, to je, rodovitnih reči, ta stori toliko kakor da bi število svoje živine za polovico pomnožil. Tega naši gospodarji še niso spoznali in zatega voljo so si sami sebi v škodo.“ Kakošno naj pa je gnojnišče, da bo pravo, popisuje skušeni mož tako-le: „1) gnojnišče naj je nekoliko od hleva preč; 2) gnojnica naj se nabira v kakošno posodo, da gospodar, kadar je treba, poliva ž njo gnojnišče; 3) tekoča voda naj se pustí do gnojnišča; 4) jama naj je dosti prostorna, da ni treba gnoja na previsokem kupu imeti; 5) gnojnišče naj se tako napravi, da se lahko z vozom zraven pride. — Nazadnje razodeva mož kmetovavcom še le-to rajtengo: „Pred malo leti so flandriški kmetovavci, kateri vejo gnojnico po nji vrednosti ceniti, plačevali za scavnico ene krave leto in dan 24 tolarjev; recimo pa, da je le 12 tolarjev vredna (kar je gotovo prenizko vzeto), tedaj scavnica od 20 krav leto in dan znese 240 tolarjev. Kdor pa ž njo nečimerno ravná, da je pogubi tretji del ali morebiti tudi polovico, lahko prerajta, koliko si sam škoduje. Gnojna jama je zlata jama!“

Živinozdravilske skušnje.

(Oteklo vime ali ovčec ali sajovec na vimenu) se po najnovejših skušnjah najhitreje ozdravi, ako se vsaki dan po dvakrat ali trikrat namaže z mazilom, ktero